

Proeftuin FoodValley

Biobased economy en energietransitie

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Waarom is een biobased economy belangrijk voor FoodValley?	6
Wat is de ambitie voor FoodValley?	8
Hoe kun je innovaties aanjagen en organiseren?	12

Inleiding

Met biobased economy wordt bedoeld: een economie die zijn grondstoffen betreft uit de levende natuur (biomassa en groene grondstoffen) als onderdeel van een groene of duurzame economie. Energietransitie houdt in dat in plaats van fossiele brandstoffen meer 'groene energie' wordt aangewend. Specifiek voor de regio Food Valley kan groene energie komen uit:

- Vergisting van mest en biomassa voor energie-opwekking
- Biomassa als grondstof voor hoogwaardige toepassingen
- Windenergie
- Zonne-energie

Transitie naar een biobased economy biedt kansen voor alle economische sectoren. Er wordt binnen de regio Food Valley al op bescheiden schaal gewerkt aan een meer efficiënt gebruik van groene grondstoffen. Zo wordt in Achterberg olifantsgras verbouwd, er zijn plannen voor een biomassacentrale bij Kernhem en plannen voor een mestvergistingsbedrijf in Wekerom. Ook zijn er initiatieven net buiten de regio die deels gebruik maken van biomassa uit de Food Valley. In Renkum wordt graspapier gemaakt, in Bunschoten-Spakenburg levert een bedrijf groen gas aan het net door vergisting van visafval. Ook op het gebied van het hergebruik van afval (cradletocradle) zijn er lopende initiatieven. Een bedrijf uit Ede wil innovaties op het gebied van productontwikkeling en recycling doorvoeren, en er wordt ook gewerkt aan het hergebruik van voedselresten als veevoer, het recyclen van mineralen uit mest en het beter benutten van gras langs wegen en waterlopen en hout in het landschap. Meer in algemene termen gaat het hierbij om het sluiten van kringlopen.

Deze brochure gaat in op de mogelijke ontwikkeling van een 'Kenniswerkplaats Biobased economy en Energietransitie'. Daarin kunnen bedrijven en overheden kennisvragen neerleggen, die vervolgens op basis van co-creatie worden opgepakt en uitgewerkt tot innovatieve concepten en toepassingen.

Van biomassa naar groen-gas

Waarom is een biobased economy belangrijk voor FoodValley?

Regio FoodValley wil investeren in een duurzame leefomgeving. Dat houdt in: rekening houden met de generaties na ons en rekening houden met de gevolgen van ons handelen elders in de wereld. Werken aan duurzaamheid wordt ook meer en meer een economische noodzaak om in de toekomst te kunnen blijven functioneren. De samenleving eist het. De prioriteit bij het werken aan duurzaamheid legt het uitvoeringsprogramma van de regio Food Valley bij het energie-, afval- en klimaatbeleid.

Wat is de ambitie voor FoodValley?

Het kernproject van het domein 'Duurzame Leefomgeving' van het uitvoeringsprogramma regio Food Valley wordt gevormd door Innovatiewerkplaats 2015 / energietransitie Biobased Economy'. Het project richt zich op het ontwikkelen van een meerjarige innovatieagenda naar een meer duurzame samenleving. Dit deelprogramma geeft in de regio concrete invulling aan die ambities. Zo identificeert de regio specifieke kansen en verzilvert die, in een samenwerking binnen de 'gouden driehoek' van kennisinstellingen, bedrijven en overheid. Het netwerk in deze regio om ambities waar te maken is echter nog onvoldoende ontwikkeld. Het 'bundelen' van partijen in thematische kenniswerkplaatsen kan zorgen voor meer structurele verbindingen tussen de verschillende actoren in het werkveld. Het gaat hierbij om de ontwikkeling en realisatie van een meerjarige innovatieagenda energietransitie/biobased economy en verankering van die agenda in een nog op te richten organisatie 'Innovatiewerkplaats 2015'. Hierin onderscheiden we twee trajecten:

- Realiseren van innovaties om grote stappen richting de toekomst te zetten (i.s.m. met o.a. het Regionaal Centrum voor Technologie De Vallei, de Stichting Food Valley en de SVGV).
- Belemmeringen wegnemen die deze duurzame economische ontwikkelingen in de weg staan. Dit kan gaan om regelgeving,

financiering, kennis, kennisnetwerken, fysieke ruimte, enz. De 'lead' van deze innovatie agenda ligt bij het bedrijfsleven. Overheid en kennisinstellingen hebben een aanjagende en faciliterende rol.

Dit initiatief sluit inhoudelijk naadloos aan bij het landelijke Topsector Innovatiecontract Biobased economy, bij het Prioritaire programma Energietransitie van de provincie Gelderland en bij het programma Duurzaam 2040 van de provincie Utrecht.

Hoe kun je innovaties aanjagen en organiseren?

Het gaat in dit project om de ontwikkeling van een door de ondernemers gedragen 'roadmap' naar een innovatie-werkplaats. Deze roadmap wordt in nauwe samenwerking tussen ondernemers, overheden en kennisinstellingen (de gouden driehoek) opgesteld. De roadmap bestaat uit een gezamenlijk plan van aanpak om kansen te verzilveren en belemmeringen weg te nemen. In dat plan worden de volgende vragen beantwoord:

- Waarom werk je aan biobased economy / energietransitie, wat is je ambitie en visie ('software')?
- Wat doe je daaraan? Aan welke projecten en producten werk je om dat te bereiken ('hardware')?
- Hoe zorg je daarvoor? Welke belemmeringen moeten worden weggenomen, hoe werk je samen, wie zijn daarbij met welk belang en vanuit welke positie nodig ('orgware')?

Opdrachtgever van deze opdracht is het bestuur van de Regio FoodValley. De Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei heeft in de uitvoering van dit project de procesrol, kennisinstituut Wageningen UR heeft hierin de onderzoek- en kennisrol. Zij worden daarin aangestuurd door een kernteam dat wordt gevormd door bestuurders van overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen tezamen. Dit vereist van deze drie partijen een gezamenlijk eigenaarschap van het traject met gelijkwaardige input en aansturing.

Het project bestaat uit de volgende stappen:

1 Terreinverkenning

Een nadere verkenning van de relevante betrokken partijen, de organisaties die op dit vlak al actief zijn, hun posities en belangen en de initiatieven van deze partijen die in het kader van dit traject aan elkaar kunnen worden gekoppeld. Zo is de Stichting FoodValley van plan om in najaar 2012 een traject te starten om met name de ondernemers in de regio FoodValley te betrekken bij het versterken van een netwerk en komen ondernemers in bijvoorbeeld de KvK-kring FoodValley op regelmatige basis bijeen.

Deze fase geeft een voorschot op de samenwerking in de volgende projectstappen omdat hierin zowel overheden, ondernemers als kennisinstellingen betrokken zijn. De terreinverkenning moet niet alleen het speelveld in kaart brengen, maar ook (vanuit een breed perspectief) focus aanbrengen in en zicht geven op de meest kansrijke sectoren en ontwikkelingen waar het vervolgtraject zich op kan richten. En dit vanuit de analyse van op welke thema's 'energie' zit, wat er nu in de regio gebeurt, welke innovatieve projecten en initiatieven zijn of worden ontwikkeld, welke partijen relevant zijn om de bedrijvigheid en het MKB in beeld te brengen (KIEMT, Oost NV, VNO/NCW, KvK) en welke partijen we bij de uitwerking (volgende fasen) moeten betrekken. Bronnen die daar onder meer voor kunnen worden gebruikt zijn: rapport Buck Consultants over vernieuwend ondernemerschap in de Gelderse Vallei (Boekema).

Resultaat: analyse van het speelveld in de Vallei en voorselectie van kansrijke sectoren binnen het (brede) thema 'biobased economy'.

1

2

2 Ontwikkeling 'marktvensters'

Op basis van bovenstaande voorselectie ontwikkelen we samen met marktpartijen zogenaamde marktvensters. Deze marktvensters richten zich enerzijds op de netwerken (organisatie) en anderzijds op de inhoud (kennis en onderzoek). Daarnaast worden in de overwegingen de belangen van overheden in de regio meegenomen. Op basis van kansrijke economische ontwikkelingsperspectieven worden inspirerende voorbeelden beschreven van bijvoorbeeld biobased innovaties in de keten van biomassaproductie-bioraffinage-biobased productafzetkanalen. De inhoudelijke opgaves die aan de orde kunnen komen liggen bijvoorbeeld op het gebied van:

- innovatieve, energie-efficiëntere food- en feed-ketens ('van zaadje tot karbonaadjie'), door gebruik te maken van nieuwe groene grondstoffen (algen) en nieuwe bioraffinagetechnologieën;
- biobrandstoffen voor de transport- en logistieke sector in de regio

Op basis van deze economische ontwikkelingsperspectieven worden netwerken opgebouwd die dit ondersteunen. Bij het opleveren van de marktvensters wordt expliciet een go/no go moment gecreëerd, mogelijk zelfs per marktvenster.

Resultaat: powerpointpresentatie met inspirerende voorbeelden, go/no go moment voor doorontwikkeling marktvensters.

3

3 Schetsen van een globale roadmap

We werken een globale roadmap (zie voorbeeld Greenport Betuwse Bloem) uit waarbij vragen aan de orde komen als: waar lopen we in de praktijk tegen aan? Welke verbindingen moeten er worden gelegd? Waar willen we naar toe?

Resultaat: powerpointpresentatie met een globale beschrijving van de roadmap. Dit omvat een globaal toekomstperspectief en inspirerende schetsen van de stappen hiernaartoe.

4

4 Uitwerken van de roadmap

In bijeenkomsten met bedrijven uit de regio, met zogenaamde 'voorlopers' die al actief en succesvol zijn in dit veld, wordt vastgesteld of er animo is om te werken aan een gemeenschappelijke biobased innovatieagenda, worden de inhoudelijke richtingen bepaald en daarna uitgewerkt door ondernemers die daar in willen investeren. Zij worden daarin vanuit het project begeleid bij deze uitwerking. Daarnaast worden belemmeringen geïdentificeerd die deze duurzame economische ontwikkelingen in de weg staan. Dit kan gaan om regelgeving, financiering, kennis.

Resultaat: een bloeiende, economisch sterke en succesvolle regio Food Valley, die klaar is voor de toekomst en waar het goed werken en wonen is.

Colofon

Dit boekwerk is tot stand gekomen uit een samenwerkingsverband tussen Wageningen UR en Projectbureau SVGV

Projectleider en contactpersoon:

Herman Agricola (Alterra Wageningen UR)
herman.agricola@wur.nl

Met bijdragen van:

Brendan Mccarthy (SVGv)
Sluijsmans, Jeroen (Alterra Wageningen UR)
Joop Spijker (Alterra Wageningen UR)
Christiaan Bolck (FBR Wageningen UR)

Vormgeving:

Arjen Spijkerman (Alterra Wageningen UR)

Wageningen UR
Telefoon 0317 - 480100
info@wur.nl
www.wur.nl

Projectbureau SVGV
Burg. Royaardslaan 1
3925 GG Scherpenzeel
Telefoon 033 277 63 90
info@svgv.nl
www.wantbuitengebeurthet.nl